

ת"פ 25747/05/20 - מדינת ישראל נגד מוחמד סעדי, דוד דן, כפיר כהן, תמיר מוצרי

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 25747-05-20 מדינת ישראל נ' סעדי ואח'

בפני בעניין:	כבוד השופט יוני לבני המאשימה נגד הנאשמים
מדינת ישראל	1. מוחמד סעדי 2. דוד דן 3. כפיר כהן 4. תמיר מוצרי

גזר דין (בעניינו של הנאשם 3)

1. נגד הנאשם 3 (להלן: **הנאשם**) ונגד שלושה נוספים, הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של מתן שוחד לעובד ציבור. במהלך חודש פברואר 2022 הודיעו המאשימה והנאשם לבית המשפט כי הגיעו להסדר טיעון שבמסגרתו תוקן כתב האישום, ועבירת השוחד שיוחסה לנאשם הומרה לעבירה של הפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**).

2. בהתאם לכתב האישום המתוקן, הנאשם, שהיה בעלים ומנהל של חברת "סאן פוד טרייד בע"מ 2016", אשר עסקה בייבוא מוצרי מזון שונים לארץ, ביקש לקבל תעודות כשרות למוצרי המיובאים. בשל כך נזקק הנאשם לשירותיו של יהודה ארזי (להלן: **ארזי** או **עובד הציבור**), מנהל מחלקת הייבוא ברבנות הראשית, שאחז בסמכות הבלעדית להנפקת וחידוש תעודת הכשרות לכלל מוצרי המזון המיובאים למדינת ישראל, למעט מוצרי בשר, ובתוך כך היה בעל שיקול דעת רחב באשר לתיעדוף הבקשות שבטיפולו. הנאשם הכיר את ארזי לראשונה בשנת 2006 על רקע עיסוקו המקצועי, ובין השניים נרקמו יחסי ידידות. בין השנים 2017-2018 קיימו הנאשם וארזי, במקביל להיכרותם המקצועית, מערכת יחסים אישית, שהתאפיינה בשיחות טלפון ומסרונים אישיים מעבר לשעות העבודה המקובלות, כמו גם הזמנת הנאשם לחתונת בנו של ארזי והתקנת מזוזה על-ידי ארזי בביתו של הנאשם.

3. במסגרת היחסים האישיים בין השניים, נהג ארזי לבקש מהנאשם עזרה כלכלית באמתלות שונות ותוך הצגת מצגים שונים, בין היתר כיון שנקלע למצוקה כלכלית, בשל היותו חולה במחלה קשה או כיוון שהוא עוזר למשפחות נזקקות. בהמשך לבקשותיו של ארזי, נהג הנאשם להעביר לו, במהלך פגישות שנערכו ביניהם בתחנת הדלק הסמוכה לביתו של הנאשם, מדי חודש וחצי לערך, סכומי כסף במזומן, בסך של כ-1,000 ₪ בכל פגישה. עוד העביר

הנאשם לארזי בסמוך לחגים ראש השנה ופסח, תווי קנייה בסכום של ₪ 250 כל אחד ב-4 מעטפות שונות ובסה"כ בסכום של 1,000 ₪ בכל חג, וזאת בהמשך לבקשות של ארזי מהנאשם כי יתמוך כלכלית בתלמידי ישיבות ובמשפחות נזקקות. במהלך המפגשים האמורים, שאל הנאשם את ארזי שאלות מקצועיות, וביקש ממנו המלצות על משגיחי כשרות במפעלי הייצור בחו"ל. סך טובות ההנאה שנתן הנאשם לארזי הגיעו במצטבר לסכום של 14,000 ₪. במקביל למתן טובות ההנאה, קיבל הנאשם מארזי תעודות כשרות חתומות על-ידו, ביודעו שבשל מערכת היחסים האישית שהתפתחה ביניהם וטובות ההנאה, ארזי פועל עבורו מתוך ניגוד עניינים מהותי.

4. על יסוד מעשים אלה ובמסגרת הסדר הטיעון, הודה הנאשם במעשה של הפרת אמונים הפוגע בציבור, וביום 10.2.22 הרשעתיו, בהתאם להודאתו, בעבירה של הפרת אמונים בצוותא, לפי סעיף 284 ביחד עם סעיף 34 לחוק העונשין. בין הצדדים סוכם כי המאשימה תטען לעונש שלא יעלה על שישה חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות ואילו ההגנה לא תגביל עצמה לרף תחתון במסגרת טיעונה. עוד הוסכם כי על הנאשם יוטל עונש קנס בגובה של 45,000 ₪ וכן עונש של מאסר על תנאי. במאמר מוסגר יצוין כי נגד ארזי הוגש בבית המשפט המחוזי כתב אישום בגין פרשה זו ובגין פרשות נוספות, שבו יוחסו לו עבירות של לקיחת שוחד ושל הפרת אמונים.

טיעוני הצדדים והראיות לעונש

5. לטענת המאשימה, מעשיו של הנאשם מצויים ברף חומרה גבוה המצדיק עונש משמעותי של מאסר לביצוע בדרך של עבודות שירות. בתוך כך מצביעה המאשימה על כך שמדובר באיש עסקים ממולח, אשר לאורך זמן ובאופן שיטתי, ניצל את קשריו עם ארזי, שלשירותיו הוא נזקק, והעביר לו מדי חודש וחצי טובות הנאה כספיות בסכום שהצטבר לסך של 14,000 ₪. לדידה, הנאשם, אשר ידע כיצד מתנהל התחום, הבין את משמעות מעשיו ועצם את עיניו למול השאלה להיכן מועברים הכספים. לדבריה, בד בבד עם מעשים אלה, זכה הנאשם ליחס מועדף מארזי בכל הנוגע להנפקת תעודות כשרות. לפי המאשימה, מדובר במעשים משחיתים שבהם היה לנאשם חלק פעיל, ואלה הביאו לפגיעה בתדמיתה של הרבנות הראשית. לגישתה, על רקע מעשים אלה, ובשים לב לרף הענישה, יש לקבוע מתחם ענישה הנע בין 5 ל-8 חודשי עבודות שירות, ולהעמיד את העונש על 6 חודשי עבודות שירות.

6. ההגנה טוענת מנגד כי מעשיו של הנאשם מצויים במקום נמוך במדרג החומרה, המצדיק הסתפקות בענישה של מאסר על תנאי בצד הקנס הכספי שעליו הוסכם. בגדר כך עומדת ההגנה על הפער העמוק - כך לטענתה, בין כתב האישום המקורי לבין כתב האישום המתוקן, המשתקף, בין היתר, בהמרת העבירה החמורה של שוחד, המתבטאת ביחסי תן וקח, לעבירה קלה יותר של הפרת אמונים. לדברי בא כוח הנאשם, משעה שעבירת השוחד נמחקה, נפתחה הדרך בפני הנאשם ליטול אחריות ולהודות בביצוע העבירה. בצד זה, מצביע בא כוח הנאשם על העובדה כי מוקד העבירה של הפרת אמונים הוא בעובד ציבור הניצב בניגוד עניינים. לדידו, גם אם הדין אינו שולל ייחוס של עבירה זו למי שאינו עובד ציבור, במסגרת הדוקטרינה של ביצוע בצוותא, הרי שמידת החומרה של העבירה בנסיבות שכאלה נמוכה בהרבה. עוד מצביע בא כוח הנאשם על כך שיוזם העבירה בענייננו היה עובד הציבור, וזה גרר את הנאשם להיעתר לבקשותיו תוך שימוש באמתלות ובמצגים שונים, אשר הקשו עליו לסרב והעמידוהו במצוקה. לדבריו, גם יחסי החברות בין הנאשם לבין ארזי והעובדה שבפועל, ניגוד העניינים לא הביא את ארזי לסטות מן השורה או להעניק לו טובת הנאה ברורה, מצדיקים הקלה בעונשו.

7. בא כוח הנאשם מוסיף ומצביע על מדיניות הענישה בעבירה שבה הורשע בנסיבות דומות. לדבריו, במקרים קלים מזה שבענייננו הוטלו עונשים של מאסר על תנאי, ואף הוחלט על הימנעות מהרשעה, ומכאן שברי כי אין מקום להחמיר עם הנאשם מעבר לעונש שהתבקש. עוד מפנה בא כוח הנאשם לעובדה כי כמה מעורבים נוספים בפרשה זו כלל לא הועמדו לדין, ובעניינם של אחרים הגיעה המאשימה להסדר של סגירת תיק בתנאים. לדידו, עיקרון אחדות הענישה מחייב להביא בחשבון את הפער בין הנאשם לבין מעורבים נוספים בפרשה בעת קביעת עונשו.
8. על יסוד דברים אלה, סבור בא כוח הנאשם כי על מתחם העונש ההולם לעמוד על טווח שבין מאסר על תנאי ברף התחתון למאסר של 4 חודשים בעבודות שירות ברף העליון.
9. אשר לעונש בתוך המתחם, מצביעה ההגנה על כך שהנאשם הודה, נטל אחריות, הביע חרטה וחסך בזמן שיפוטי, דבר המצדיק הקלה עמו, בבחינת "מודה ועוזב ירוחם". עוד מצביע בא כוח הנאשם על כך שלא דבק כל רבב בעברו של הנאשם; על חלופת הזמן ממועד ביצוע העבירה, אשר גרם לו עינוי דין; וכן על נסיבות חייו הקשות של הנאשם, המתבטאות בין היתר במותו של אביו ממחלה כשהנאשם היה בן 23; על מצבו הבריאותי שבעטיו עבר מספר ניתוחים בשתי עיניו; ועל כך שהוא מטפל באמו הסובלת מליקויים בריאותיים קשים. לבסוף מזכיר הנאשם את עונש הקנס עליו הוסכם, שהוא, לטענתו, גבוה, ומציין כי יש בנתון זה כשלעצמו כדי להצדיק הקלה ברכיב המאסר.
10. לטיעוניו לעונש צירף הנאשם ארבעה מכתבי תודה: הראשון, מעמותת בית כנסת הראשונים, על תרומתו של הנאשם לבניית בית הכנסת ע"ש ראובן שמרלינג ז"ל, שנרצח בערב סוכות בשנת 2018; השני, משי שמרלינג, בנו של ראובן שמרלינג ז"ל, בעבור קניית מצרכים למשפחות נזקקות לכבוד חג הפסח; השלישי, מעמותת ברכת אברהם, על העזרה הכספית שהעניק בחגים, בסתר, מיוזמתו וללא עיכוב, למשפחות נזקקות לאורך שנים רבות; והרביעי, ממשפחת אסולין, שלה סייע הנאשם בתשלום הוצאות שונות מעת לעת, לאחר שאב המשפחה נפטר מדום לב.
11. נוכח כל האמור, עותר בא כוח הנאשם, כאמור, לכך שיוטל על מרשו עונש של מאסר על תנאי בצד עונש הקנס שעליו הוסכם, בסכום של 45,000 ₪.
12. בתום הטיעון לעונש של בא כוחו, ניצל הנאשם את "זכות המילה האחרונה", וביקש כי בית המשפט יתחשב בכך שפעל שלא בזדון, שנטל אחריות, שחסך את ניהול המשפט ושהוא "מנסה לעשות את הכי טוב שיש".

דין והכרעה

א. תיקון 113 והסדרי טיעון

13. תיקון 113 לחוק העונשין - הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה (להלן: **תיקון 113**), יצר מנגנון תלת שלבי

בעת גזירת העונש: תחילה נדרשת הכרעה בשאלת מספר האירועים הנכללים בעובדות כתב האישום, וכפועל יוצא בשאלת מספר מתחמי הענישה שעל בית המשפט לקבוע. בשלב השני, יקבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתחשב בעקרון המנחה - הלימה בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו. בתוך כך ייתן בית המשפט דעתו לשלושה פרמטרים: הערך החברתי אשר נפגע מביצוע העבירה ומידת הפגיעה בו; מדיניות הענישה הנוהגת; והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. בשלב השלישי, יבחן בית המשפט את הנסיבות אשר אינן קשורות בביצוע העבירה לרבות נסיבותיו האישיות של הנאשם, ובהתחשב בכל אלה, כמו גם בשיקול הרתעת היחיד והרבים, יקבע את עונשו של הנאשם בתוך מתחם הענישה. חריגה מהמתחם תתאפשר רק בנסיבות חריגות של שיקום, או בהתקיים צורך יוצא דופן בהגנה על שלום הציבור (ראו סעיפים 40א-40ג לחוק העונשין).

14. כאמור, הצדדים הגיעו להסדר טיעון הכולל טווח ענישה, שהרף העליון שלו עומד על שישה חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות; ואינו כולל רף תחתון.

15. תיקון 113 נעדר התייחסות מפורשת ליחס שבין אמות המידה המפורטות בו, לבין השיקולים שעל בית המשפט לשקול בעת שהוא בוחן אם יש מקום לאשר הסדר טיעון המובא בפניו. הדבר אינו מצביע על הכרעה כזו או אחרת בנוגע ליחס בין שיקולי הענישה הכלליים לבין אלה הנדונים במסגרת הסדר טיעון. ודוק: בשנים שסבבו את חקיקת תיקון 113 שקד המחוקק על הצעת חוק מקבילה הנוגעת להסדרי טיעון (ראו הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 165) (הסדר טיעון), התש"ע-2010)). הותרת היחס בין תיקון 113 להסדרי הטיעון מחוץ להוראות התיקון נבעה, אפוא, מתוך רצון שיחס זה ילובן ויגובש באופן נפרד במסגרת הצעת החוק הספציפית הנוגעת להסדרי הטיעון (ראו ע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 15 לפסק דינו של השופט מלצר (4.12.2013) (להלן פרשת פלוני השנייה)).

16. משעה שהצעת החוק הנוגעת להסדרי טיעון לא קרמה עור וגידים, נדרשה הפסיקה לשרטט יחס זה בדרך שיפוטית. בפרשת פלוני השנייה קבע בית המשפט העליון כי תיקון 113 לא ביקש לשנות את אמות המידה שנקבעו בפסק הדין המכונן בנוגע להסדרי הטיעון, שניתן בע"פ 1958/98 פלוני נ' מ"י, פ"ד נז(1) 577 (2002) (להלן: **פרשת פלוני הראשונה**), וגם לאחר קבלתו מוסיפה הלכה זו לעמוד על מכונה. בהתאם להלכה שנקבעה בפרשת פלוני הראשונה, בעת שמובא הסדר טיעון לאישורו, על בית המשפט לבחון אם בוצע איזון ראוי בין טובת ההנאה שמעניק ההסדר לנאשם לבין התועלת שבעונש המוצע במסגרתו לאינטרס הציבורי. זאת, תוך הבאה בחשבון, בין היתר של העונש הראוי לפי מדיניות הענישה, האינטרס הציבורי שבקבלת הודאת הנאשם והיחסון בזמן שיפוטי.

17. בפסיקת בתי המשפט הוצגו גישות שונות בשאלה אם במסגרת עריכת איזון זה לאחר תיקון 113, שומה על הערכאה הדיונית לקבוע מתחם עונש הולם כנדרש על פי התיקון. גישה אחת סברה כי הדבר מתחייב לשם בחינת סבירות ההסדר ווידוא כי הוא אינו חורג באופן מהותי מהענישה הראויה (ראו למשל דברי השופט מזוז בע"פ 6799/14 אופיר נ' מדינת ישראל (16.3.2015) (להלן: עניין אופיר); ע"פ 5855/15 לוגסי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (5.6.2016); ע"פ 3042/13 חיימוב נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (21.5.2015); ע"פ 8820/14 שחר נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (17.5.2015)). זאת, הן לגבי הסדר טיעון הקובע עונש "סגור", הן

לגבי הסדרים שבהם מוסכם על טווח ענישה (ע"פ 3856/13 גוני נ' **מדינת ישראל** (3.2.2014)). גישה אחרת גרסה כי הדבר אינו נדרש בהכרח, כך בפרט במקרים שבהם סבירות ההסדר ברורה על פניה (ראו דברי השופט מזוז בע"פ 4301/15 **פינטו נ' מדינת ישראל** (6.8.2015); דברי השופט זילברטל בע"פ 8109/15 **אביטן נ' מדינת ישראל** (9.6.2016); ע"פ 2014/20 **אנקרי נ' מדינת ישראל**, פסקה 17 (19.1.2021)).

18. כפי שציין בית המשפט בע"פ 2021/17 **מצגר נגד מדינת ישראל** (30.4.2017), נראה כי הגישה שלפיה על בית המשפט לבחון את העונש שהוסכם על הצדדים בהסדר הטיעון בהתאם לאמות המידה של תיקון 113 קנתה לה שביתה בפסיקת בתי המשפט (פסקה 16 לפסק דינו של השופט פוגלמן). ניתן אף לטעון כי עם חיזוק מעמדו של עיקרון ההלימה מבין שיקולי הענישה לאחר תיקון 113, והרצון לקדם אחידות בענישה בתיקים בעלי נסיבות דומות, אך התחזק הצורך לוודא כי הענישה המוצעת במסגרת הסדר טיעון אינה חורגת באופן בלתי סביר ממתחם העונש ההולם, המשקף עיקרון זה (ראו אורן גזל אייל "מתחמים לא הולמים" **ספר דורית ביניש** 539, 560 (2018)); מיכל טמיר ויוני לבני "הסדר טיעון הוא הסדר טיעון: עבר, הווה ועתיד", **חוקים** ו ד 49, 103-104 (2014)). בצד זה, בעת קביעת מתחם ענישה על-ידי הערכאה הדיונית במסגרת בחינת סבירותו של הסדר הטיעון, שומה על בית המשפט לנקוט זהירות ולקבוע את המתחם "בצורה רכה" המביאה בחשבון כי תכלית הדבר היא "קבלת מידע והקשר לעונש שראוי לקבוע בהסדר טווח", כשבצד שיקול זה עשויות להתקיים נסיבות מגוונות המשתנות ממקרה למקרה, שעשויות להוביל להחלטת המדינה להגיע להסדר (ראו ע"פ 1901/19 **אסולין נ' מדינת ישראל** (31.5.2020)).

19. על יסוד האמור, אפנה עתה לבחינת הענישה ההולמת בהתאם לאמות המידה של תיקון 113.

ב. כמה אירועים לפנינו?

20. המאשימה והנאשם סברו שיש לסווג את המעשים נושא כתב האישום כאירוע אחד.

21. בהתאם להלכה שנקבעה בע"פ 4910/13 **ג'אבר נ' מדינת ישראל** (29.10.2014), מספר פעולות ייחשבו לאירוע אחד כשיש ביניהם קשר ענייני הדוק, וזה יימצא כשקיימת סמיכות זמנים או כשהן חלק מאותה תכנית עבריינית, אף כשבוצעו לאורך זמן לא קצר. בהתאם לכך, ייתכן שעברייני יבצע מספר רב של פעולות שניתן להפריד ביניהן, ושהוא אף יכול היה לחדול לאחר ביצוע כל אחת מהן (כך שאין לראות בהן מעשה אחד), אך נכון יהיה לראות בהן חלק מתוכנית עבריינית אחת, ולכן גם אירוע אחד.

22. בע"פ 1261/15 **דלאל נ' מדינת ישראל** (3.9.2015) הוסיף בית המשפט וקבע כי מטרת החלוקה לאירועים היא להנחות את בית המשפט להעניק משקל ראוי לכל אירוע בנפרד במידה רבה יותר משהיה מקובל בפסיקה עובר לתיקון. לפי קביעתו, קביעת מתחמים נפרדים מקדמת את האחידות בענישה כיוון שהיא נותנת לבית המשפט כלי ללמוד אנאלוגיה למקרים אחרים, ובד בבד מחזקת את התכלית העיקרית של התיקון, כי העונש יהלום את המעשה. באותו מקרה הציג בית המשפט שני מבחנים שינחו את בית המשפט בעת שהוא מכריע בשאלת החלוקה

לאירועים: הראשון, מבחן עובדתי, שבגדרו ייבחנו אם העבירות מאופיינות בתכנון או בשיטתיות; אם הן התבצעו בסמיכות זמן ומקום; אם עבירה אחרת נועדה לאפשר ביצועה של האחרת או הימלטות ממנה וכיוצא באלה. השני, מבחן נורמטיבי, שבגדרו תיבחן השאלה אם ראוי לראות את העבירות ככמה אירועים נפרדים, וזאת "במיוחד במטרה למנוע מצב שבו עבירה הקשורה בעבירה אחרת 'תיבלע' באותה עבירה, ולא תזכה להתייחסות הראויה לה בנסיבות העניין" (פסקה 25).

23. הפרשה המתוארת בענייננו משתרעת על פני פרק זמן ממושך של כשנה וחצי, שכלל בתוכו שורת פעולות מדי פרק זמן נתון, המרכיבות במצטבר את עבירת הפרת האמונים. מעשים אלה היו כולם חלק ממסכת אחת של מערכת יחסים פסולה ושל ניגוד עניינים הקשור בעובד ציבור אחד, והם התאפיינו בחזרתיות, בדפוס קבוע ובדמיון ביניהם. טעמים אלה מצדיקים לסווג את כל הפעולות בענייננו כאירוע אחד.

24. ניתן אמנם לטעון כי משעה שמדובר בריבוי פעולות, שאופיין אינו נקודתי, ושבוצעו לאורך פרק זמן שאינו קצר, אין להלום כי אלה יסווגו כאירוע אחד בלבד. בהתאם לגישה זו, סיווג ריבוי פעולות שכזה כאירוע אחד יהיה בו כדי להקשות על שימוש במתחם כאמת מידה נורמטיבית למקרים הבאים (לעניין אופיו הנורמטיבי של המתחם, ראו ע"פ 1323/13 חסן נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (5.6.2013) (להלן: עניין חסן)), שהרי נוכח מאפייניו הספציפיים של המקרה, ספק אם ימצא מקרה נוסף בעל קווים זהים שניתן יהיה ליישם לגביו את המתחם שנקבע. ואכן, חלק מהשופטים הביעו בעבר הסתייגות (בשל שורה של טעמים) מהאפשרות של סיווג דפוס חוזר של פעולות המתפרס על פני תקופה שאינה קצרה כאירוע אחד (ראו עמדותיהם השונות של השופטים בע"פ 5668/13 מזרחי נ' מדינת ישראל (17.3.2016); ע"פ 1082/14 ג'סאר נ' מדינת ישראל (23.7.2015)). מנגד, קביעת מתחמי ענישה נפרדים, במקרה שבו בוצעו מעשים רבים לאורך זמן, עלולה לעורר קושי מעשי, נוכח הצורך לקבוע מספר מתחמים רב. על רקע זה אף הוצע במסגרת הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשע"ו-2016 כי במקרה של מעשים דומים במהותם, המבוצעים באופן חוזר לאורך זמן במידה המצדיקה את סיווגם כאירועים נפרדים, רשאי בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם אחד בלבד לכל האירועים (ראו גם דקלה ואקי, "מה בין ריבוי אירועים לריבוי עבירות" משפט מפתח 3 100 (2015)).

25. ברם, בפועל, נראה כי גישה זו לא קנתה לה שביתה בפסיקת בתי המשפט, ולרוב, כשמדובר בדפוס התנהגות אחד - גם אם מתמשך, של מעשים חוזרים, תיטה הפסיקה לסווגו כאירוע אחד. העובדה שבענייננו אף ראתה הפרקליטות לסווג את כל תתי המעשים כעבירה אחת של הפרת אמונים, אך מחזקת עמדה זו.

26. בצד האמור, והגם שנמצא כי יש לסווג את המעשים כאירוע אחד, אין משמעות הדבר כי במסגרת קביעת המתחם לא יינתן משקל למספר הפעולות שהרכיבוהו, למשכן, לפרקי הזמן ביניהם ולדפוס החוזר (ראו והשוו ע"פ 7952/15 מדינת ישראל נ' שץ, פסקה 46 (15.2.2016); ע"פ 9668/16 אלו נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (11.2.2018); ע"פ 8146/16 אנטילי נ' מדינת ישראל, פס' 15 (6.2.2018)). אכן, כאשר אדם מבצע מעשה במקום ובזמן מסוימים ולאחר מכן מבצע מעשה אחר במקום או בזמן אחר, יש בדבר ביטוי למידת אשם מוגברת, אשר צריכה להתבטא גם בענישה.

ג. הערכים שנפגעו עקב עבירה זו ועוצמת הפגיעה

27. פסיקת בתי המשפט עמדה פעמים רבות על החומרה היתרה הגלומה בעבירה של הפרת אמונים. ודוקו: עובדי הציבור, לא כל שכן בתפקידים בכירים ועיתרי סמכויות, נחשבים נאמני הציבור הפועלים לטובת הציבור. אמן הציבור בהם ובטוהר מידותיהם נוגעים לרמה המוסרית של החברה כולה ולתחושת הלכידות והמחויבות של הפרטים החברים בה. שמירה על ערכים אלה אינה רק תנאי הכרחי לתקינות פעילותו של המנהל הציבורי אלא גם לקיומה של חברה דמוקרטית יציבה ומתפקדת (ראו דנ"פ 1397/03 **מדינת ישראל נ' שבס**, פ"ד נט(4) 385, 412-413 (2004); רע"פ 3292/15 **לחיאני נ' מדינת ישראל** (17.11.2015)). לעניין זה יפים דברי השופט (כתוארו אז) א' ברק בבג"ץ 6163/92 **אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון**, פ"ד מז(2) 229, 264-265, 267-268 (1993):

"בלא אמן הציבור ברשויות יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמן הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור, והוא המאפשר להן למלא את תפקידן (...). אמן הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון הוא מאבד אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, כי משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי".

28. חומרה מוגברת נודעת להפרת אמונים הנוגעת להפעלת סמכות בתחום הכשרות. זאת, מפאת חשיבותה של הכשרות ורגישותה לחלק ניכר של האוכלוסייה; בשים לב להשלכתו הישירה של הנושא על חופש הדת והמצפון ועל האוטונומיה של הפרט; ולאור סמכותה הבלעדית של הרבנות הראשית בתחום זה. אכן, בעיני רוב הציבור, הרבנות הראשית והפועלים מטעמה הם המוסמכים על פי דין להכריז על כשרותו של מוצר. תעודת הכשר מטעם הרבנות הראשית, או כיתוב על גבי מוצר כי הוא "כשר", כמוהו, בעיני הציבור, כ"תו תקן" המעיד על כשרותו של המוצר, ועל פי רוב די לצרכן המקפיד על צריכת מזון כשר בגושפנקא זו. משקלו של נושא זה בעיני רבים אף הביאה את המחוקק לקבל חקיקה ספציפית שעניינה הונאה בכשרות (הגם שנראה שהנושא מוסדר ממילא במסגרת חוק הגנת הצרכן, ראו בג"ץ 7203/00 **מעדני אביב אוסובלנסקי בע"מ נ' מועצת הרבנות הראשית**, פ"ד נו(2) 196, 206 (2001); כן ראו ע"א 8037/06 **ברזילי נ' פריניר (הדס 1987) בע"מ**, פסקה 32 (4.9.2014) (להלן: עניין פריניר)).

29. היבט נוסף המעצים את הפגיעה באינטרסים המוגנים בענייננו נוגע לכך שניגוד העניינים של עובד הציבור לא התמצה רק בעצם קיומם של יחסים אישיים בין הנאשם לבינו, אלא התבטא גם במתן טובות הנאה כספיות מצד הנאשם, בד בבד עם הפעלת הסמכות הנוגעת לענייניו. נוסף על כך, גם בריבוי טובות ההנאה שנתן הנאשם, תדירותן, התמשכותן על פני תקופה לא קצרה - עד סמוך לראשית החקירה, סכום הכסף הבלתי מבוטל שהיה גלום בהן ומגוון הדרכים שבהן ניתנו, יש כדי להחמיר את מידת הפגיעה באינטרסים העומדים ביסוד העבירה של הפרת אמונים.

30. מנגד, יש לתת את הדעת לכך שלא נמצא כי החלטת עובד הציבור הושפעה מניגוד העניינים שבו הוא ניצב; כי

הייתה סטייה מן השורה מצדו של עובד הציבור; כי פעל בניגוד לסמכותו; או כי מתן תעודות הכשרות הותנה במתן טובות ההנאה, בבחינת יחסי תן וקח. תחת זאת, מדובר במצב שבו טובות ההנאה ותעודות הכשרות ניתנו באופן סימולטני. בכל אלה יש כדי להפחית מעוצמת הפגיעה באינטרסים המוגנים שעל הפרק.

ד. נסיבות הקשורות בביצוע העבירה

התכנון שקדם לביצוע העבירה

31. אדם הפוגע בערך החברתי המוגן מתוך שיצרו גבר עליו אינו דומה לאדם המתכנן את מעשיו בקפידה ובקור רוח. ככל שהייתה לנאשם שהות להרהר בדבר ולבחון את מעשיו בצורה שקולה, וחרף כך הוא בחר לבצע את העבירה, כך גדלה מידת אשמו.

32. בענייננו, עצם קיומו של דפוס התנהגות קבוע, ממושך, חוזר ונשנה ובעל מאפיינים דומים מצביע על מהלך הנעשה ביישוב דעת ולאחר שקילת הדברים, ולא מתוך גחמה בלתי צפויה. מיקום הפגישות במקום לא קונבנציונלי כתחנת דלק בקרבת מגורי הנאשם, כמו גם העברת הכספים לנאשם במזומן, הגם שדובר בסכומים לא מבוטלים בכל פעם, מוסיפים אף הם נדבך לאופיו המתוכנן והמודע של האירוע.

חלקו של הנאשם בביצוע העבירה

33. בעבירה שבה מספר משתתפים, חלקו של הנאשם ישמש נסיבה מחמירה ככל שהוא גדול יותר, ומקלה ככל שהוא קטן יותר (ע"פ 8653/10 פלונת נ' מדינת ישראל, פסקה 102 (28.7.2011)).

34. הנאשם בענייננו הורשע בעבירה של הפרת אמונים, זאת הגם שלא מתקיים לגביו הרכיב הנסיבתי של "עובד ציבור" העומד ביסודה של עבירה זו. הרשעתו נסמכה על סעיף 34 לחוק העונשין המאפשר הטלת אחריות פלילית על נאשם גם אם לא מתקיים לגביו נתון ענייני שהוא תנאי להתהוות עבירה, ובלבד שאותו נאשם ביצע את העבירה בצוותא עם אדם שלגביו מתקיים נתון זה (ראו למשל בש"פ 5948/18 פלוני נ' מדינת ישראל (14.8.2018)).

35. ואולם הרשעה לחוד וענישה לחודש. טענת הנאשם לפיה גם אם אין בהיעדרו של הנתון הענייני לגביו כדי להשליך על ההרשעה, יש מקום כי זה ישפיע על רמת הענישה, אינה קלוטה מן האוויר. אכן, משעה שהאינטרס עליו מבקשת עבירת הפרת האמונים להגן הוא תקינות המנהל הציבורי ואמון הציבורי בו, מקובלת עליי הטענה כי החובה לשמור על אינטרס זה מוטלת בראש ובראשונה על עובד הציבור עצמו, אשר כפוף לסטנדרט התנהגות מחמיר ולנהלים נוקשים כפועל יוצא של תפקידו.

36. עם זאת, בניגוד לנטען, איני סבור כי יש לראות באחריותו של הנאשם בענייננו אחריות נגזרת, משל היה אך גורם

מסייע, משני וחיצוני לעבירה. נזכיר כי הנאשם הורשע בביצוע בצוותא של העבירה. מעצם הרשעתו ככזה יש לראות בו מי שאוחז בזיקה ישירה לגרעין הקשה של העבירה, בעל שליטה פונקציונאלית בביצועה ומי שמצוי במעגל הפנימי של מבצעה (ע"פ 8653/10 לעיל, פסקאות 90-95). אכן, גם המבצע בצוותא עם עובד הציבור, שאינו עובד ציבור בעצמו, עשוי לתרום תרומה קריטית לפגיעה בערך המוגן; וכמבצע בצוותא הוא הופך ביחד עם עובד הציבור למבצע עיקרי ול"גוף אחד לביצוע המשימה העבריינית" (ע"פ 4389/93 **מרדכי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נ(3) 239 (1996)). משכך, על הענישה בעניינו לשקף את מידת הפגיעה באינטרס המוגן ואת מידת מעורבותו ותרומתו לפגיעה זו, גם אם ליבת העבירה והצדקתה מלכתחילה נעוצה בתפקידו של שותפו לעבירה. כפי שצוין בת"פ (ת"א) 8044-10-13 **מדינת ישראל נ' דוש** (18.5.2015) (להלן: עניין **דוש**) -

פשיטא כי אין ליתן פטור-כביכול לאזרח שנכנע לדרישות מושחתות של עובד הציבור, או לפטור אותו בענישה של לא-כלום. גישה כזו עלולה לשדר מסר נורמטיבי מטעה ואף לעודד, אם גם באופן עקיף, שחיתות מצד עובדי הציבור. אינטרס הציבור בטוהר המידות של פעולת המנהל הציבורי הוא אינטרס ערכי מן המעלה הראשונה, ועל מתחם העונש ההולם להביא זאת לידי ביטוי.

37. היבט אחר עליו מצביע הנאשם כהצדקה להפחתה בעונשו נוגע לזהות היוזם של מצב ניגוד העניינים, ולפעולות שביצע לשם קידומו. לפי כתב האישום, טובות ההנאה ניתנו לבקשת עובד הציבור, שהציג לנאשם אמתלות שונות שבגינן נזקק לכסף. מקובל עליי כי משעה שהנאשם לא היה מחולל העבירה, לא מי שיזם אותה ולא מי שהגה אותה, הרי שחלקו היחסי בביצועה קטן יותר, ועל הדבר להשתקף בענישה. בצד זה ייאמר, כי שאלת חלקו היחסי של הנאשם אינה מבקשת לייצר סטנדרט השוואתי-יחסי (שממילא לא רלוונטי לענייננו, שבו עובד הציבור הואשם בשוחד בערכאה אחרת), אלא לבחון את מידת מעורבותו של הנאשם במעשה, וכפועל יוצא את העונש שיהלום אותה. בענייננו, אף שחלקו של הנאשם נופל מזה של עובד הציבור, הרי שמשעה ששב וביצע את העבירה פעם אחר פעם, הגיע לפגישות, מסר את טובות ההנאה והיה מודע לכך שניגוד העניינים שבו ניצב עובד הציבור עשוי להניב לו תועלת, אין לומר כי מדובר במי שחלקו מינורי.

יכולתו של הנאשם להימנע מעשיית המעשה

38. שיקול זה בוחן, בין היתר, אם היה ביכולתו של הנאשם להימלך בדעתו, לנתק מגע ולהימנע מעשיית המעשה, או שמא דובר במהלך מהיר אחיד וחד אשר משעה שהתחיל, לא ניתן היה עוד לעצרו (ראו והשוו ע"פ 746/14 **היילו נ' מדינת ישראל**, פס' 116 (31.5.2016); ת"פ (ת"א) 44959-08-14 **מדינת ישראל נ' רובינסון**, פס' 14 (13.7.2016)). כאמור, בענייננו, שב הנאשם ונפגש עם עובד הציבור פעם אחר פעם, בהפרשים של כחודש וחצי, ובתום כל פגישה העמיד לו טובת הנאה בסכום בלתי מבוטל. לנאשם הייתה שהות רבה להרהר במעשיו, להסס ולהתייעץ, אך הוא בחר להוסיף ולילך בדרך זו.

39. זאת ועוד, הנאשם ביקש להדגיש את פער הכוחות בינו לבין עובד הציבור, ולכן, כך טען, הוא התקשה לסרב לבקשותיו. אכן, אזרח מן השורה עלול לחוש קושי, מבוכה ובלבול מול דרישה של איש ציבור המחזיק בסמכויות

הרלוונטיות אליו, ועלול לחשוש כי יבולע לו או לעסקיו אם יסרב לדרישה (עניין **דוש**, פסקה 50). אלא שכל מקרה ונסיבותיו. כפי שעולה מכתב האישום, בין הנאשם לבין עובד הציבור הייתה מערכת יחסים אישית-ידידותית לאורך שנים (פסקה 8 לכתב האישום), שחרגה ממערכת היחסים הפורמאלית בין השניים וכללה שיחות טלפון ומסרונים אישיים, מעבר לשעות העבודה המקובלות, נוסף על הזמנת הנאשם לחתונת בנו של ארזי והתקנת מזוזה על ידי ארזי בביתו של הנאשם (פסקה 11). מערכת יחסים זו, יש בה כדי לטשטש את פער הכוחות הנטען בין השניים, אפילו היה קיים. בהקשר זה נזכיר כי הנאשם בענייננו הוא איש עסקים, אדם היודע את אשר לפניו, ולא נטען כי התקשה לעמוד על שלו. נוסף על כך, בשונה מחלק מהמקרים שבהם נדונה העבירה של הפרת אמונים, אין מדובר מנגד בראש עיר או בבעל תפקיד בדרגת בכירות דומה או קרובה, ולא הובאה כל אינדיקציה להפעלת לחץ מטעם עובד הציבור או לשימוש בכוחו.

המניע שעמד ביסוד המעשים

40. לטענת הנאשם, החלטתו לשלם לארזי את סכומי הכסף, פעם אחר פעם, נבעה מרגישותו לאמתלות שהשמיע עובד הציבור, ובראשן הטענה כי הכסף נדרש לו בשל היותו חולה במחלה קשה או כדי לסייע למשפחות נזקקות. אף אם אין לשלול כי לנאשם הייתה רגישות למצגיו של ארזי, בין היתר גם בשים לב לביוגרפיה האישית שלו, ואף שמתן חלק (קטן יחסית) מן הכספים במעטפות נפרדות, עשוי לתמוך בטענה כי סבר שהסכום מועבר לשם סיוע לנזקקים, הרי שהטענה כי הכספים נמסרו למטרות ראויות אינה מתיישבת עם דפוס ההתנהגות המתואר עליו כבר עמדנו, שבאמצעותו נתן הנאשם לעובד הציבור בכל פעם כסף בהיקף לא מבוטל בתשלום מזומן והכול במפגשים קבועים, במקום לא קונבנציונלי ובלתי "טבעי" כתחנת דלק. מעבר לכך, וכפי שנקבע בת"פ 58477-09-19 **מדינת ישראל נ' דביר** (גזר דין מיום 20.1.2020): "בליבו של כל אדם נורמטיבי, הפונה לקבלת שירות מעובדי ציבור, אמורה להתעורר רתיעה אינטואיטיבית ממתן מתנה - גם אם מתוך כוונה תמימה - לעובד הציבור, ולו בשל החשש שהמעשה יתפרש כניסיון להשפיע על שיקול דעתו של עובד הציבור" (עמ' 15, ש' 1-4). הסימולטניות שבין מערכת היחסים הכלכלית לבין היזקקותו של הנאשם לאיש הציבור לצרכיו העסקיים, אך מחזקת זאת. יתרה מכך, אם אמנם ביקש הנאשם לסייע למטרה ראויה, חזקה עליו שהיה בודק שסכומי הכסף ששילם בהיקף גבוה פעם אחר פעם - אכן מגיעים לאותו יעד. הנאשם לא טרח לבדוק זאת. על רקע זה, מצאתי לדחות את טענת הנאשם כי המניע לביצוע העבירה הוא בבחינת נסיבה מקלה.

ה. המשמעות שיש לייחס לקנס שהוטל על הנאשם בעת קביעת המתחם

41. לטענת הנאשם, בעת קביעת העונש שיושת במסגרת הסדר הטיעון, יש להתחשב בקנס עליו הוסכם - העומד על 45,000 ₪, ולהפחית את עונשו כפועל יוצא.

42. בעניין **אופיר** עתר נאשם להפחתת עונש המאסר שהוטל עליו תוך שהוא מצביע על כך שנאשם בפרשה בעלת נסיבות דומות (ע"פ 7159/13 **ברזילי נ' מדינת ישראל** (16.3.2015) (להלן: עניין **ברזילי**)) קיבל עונש של עבודות שירות בלבד. בית המשפט העליון דחה את הטענה, בין היתר, בציינו שבעוד שעל הנאשם בעניין **אופיר** הוטל, בצד עונש המאסר, קנס בשיעור מתון, עונש עבודות השירות שהוטל על הנאשם בעניין **ברזילי**, לווה בקנס בשיעור גבוה

(לעניין זה ראו גם ע"פ 3829/13 **שניידר נ' מדינת ישראל**, פסקה 4 (10.10.2013)). עם זאת, בית המשפט בעניין **אופיר** הוסיף וקבע כי הבסיס לקביעת רף הענישה בכל אחד מרכיבי העונש הוא נסיבות המקרה ו"תכלית הענישה העומדת במרכז", בציינו כי ההחמרה בגובה הקנס בעניין **ברזילי** נועדה לתת ביטוי לגובה רווחיו (פסקה 13). בית המשפט לא קבע, אפוא, באופן קטגורי כי החמרת הקנס מצדיקה מיניה וביה הפחתה בדרכי הענישה האחרות, והדבר נגזר מתכליות הענישה הרלוונטיות לאותו מקרה. ואכן, בנסיבות שבהן מצא בית המשפט כי הדבר נדרש, הודגש כי אין בהחמרה ברכיב ענישה אחד כדי להפחית בהכרח מרכיב ענישה אחר (ראו ע"פ 8465/15 **בן זקן נ' מדינת ישראל**, פס' 15 (12.9.2016) (להלן: עניין **בן זקן**)).

43. בענייננו, משעה שתכליתה העיקרית של הענישה בעבירה של הפרת אמונים אינה איון רווחים שהופקו אלא מתן ביטוי לפגיעה באינטרסים המוגנים בעבירה זו (ולעניין זה ראו ע"פ 645/81 **פניץ נ' מדינת ישראל**, פ"ד לו(3) 67, 70 (1982)), נראה כי אין די בעונש הקנס שהוטל כדי לספק מענה ענישתי לפגיעה באינטרסים אלה די צרכם.

44. זאת ועוד, יצירת יחסי גומלין בין עונשי קנס לעונשי מאסר אינה נקייה מקשיים. זאת, בשל העובדה שבתיקון 113 נקבע כי יש לקבוע מתחם נפרד לכל אחת משתי דרכי ענישה אלה - קנס ומאסר, כשמתחם הקנס נגזר גם משיקולים שאינם קשורים בביצוע העבירה כגון יכולתו הכלכלית של הנאשם. כאמור, למתחם העונש ההולם מעמד נורמטיבי, והוא נועד, בין היתר, לשמש אמת מידה ערכית שתבטא את העונש הראוי ותשמש בסיס לקביעת הענישה במקרים הבאים. קביעת יחסי גומלין בין עונשי הקנס והמאסר עלולה לשחוק מיכולתו של המתחם לשמש כלי כזה, שכן המתחם שנקבע לגבי כל אחד מרכיבי הענישה, קנס ומאסר, מאבד מאופיו העצמאי-נורמטיבי (בהיותו נגזר מסוג העונש "האחר"), ושוב אין הוא יכול לשמש כשלעצמו בסיס לקביעת הענישה בעתיד.

45. מכל מקום, בענייננו לא ראיתי לבוא בקביעה קונקלוסיבית בדבר היחס הראוי בין שני סוגי הענישה. אסתפק בציון העובדה שבקובעי את העונש הראוי במסגרת הטווח שעליו הוסכם בהסדר הטיעון, מצאתי להתבונן על מכלול דרכי הענישה בתיק זה, לרבות על עונש הקנס.

ו. מדיניות הענישה הנהוגה

46. כל אחד מהצדדים הציג פסקי דין התומכים במתחם שלו טען. מרבית פסקי הדין שהוצגו התייחסו למקרים שביניהם לבין המקרה שלפנינו קיימים הבדלים בלתי מבוטלים המקשים על גזירה מדויקת של רף ענישה. חרף כך ניתן ללמוד מהם על הסביבה הענישתית בנסיבות שונות, ולהסיק ממנה על מדיניות ענישה שלה השלכה על המקרה דנן.

47. אסקור עתה, אפוא, בקצרה, חלק מפסקי הדין שהוצגו לפניי (וכן מקרים רלוונטיים נוספים), ואבחן את היחס בינם לבין המקרה שלפנינו.

48. בת"פ 21212-08-21 **מדינת ישראל נ' רביבו** (גזר דין מיום 8.3.22), הורשע הנאשם במסגרת הסדר טיעון בעבירה של סיוע למרמה והפרת אמונים. בגזר הדין נקבע כי הנאשם, שנתקל בבעיות משפטיות עם פרויקט בנייה בתל אביב, פנה למשנה לראש העירייה, ארנון גלעדי, כדי שסייע לו בפתרון אותם קשיים באמצעות פניות לגורמים מקצועיים בעירייה ופעולות נוספות. במסגרת זו התקיים בין השניים קשר ישיר ושוטף, שבמסגרתו סייע גלעדי לנאשם, וזה נתן לו במקביל שני שיקים בסכום כולל של 10,000 ₪ למימון פעילותו המפלגתית. הצדדים הסכימו על עונש של 4 חודשי עבודות שירות וקנס של 20,000 ₪. בחינה השוואתית של מקרה זה בהשוואה לעניינינו מעלה כי עניינינו חמור מעט יותר. אמנם, אפשר שמעמדו של גלעדי בכיר משל עובד הציבור בעניינינו; ואולם מנגד, הנאשם בעניין רביבו הורשע בעבירה של סיוע להפרת אמונים - בשונה מהמקרה דנן שבו ההרשעה היא בהפרת אמונים כמבצע בצוותא ולא בעבירה נגזרת; מערכת היחסים בעניינינו כללה שורת מקרים שבהם שולמו כספים לעובד הציבור בעוד בעניין רביבו דובר במקרה חד פעמי (ומכל מקום נקודתי יותר); וסכום הכסף ששולם בעניין רביבו נמוך מזה שבעניינינו.

49. בת"פ (פ"ת) 39300-12-15 **מדינת ישראל נ' אללוף** (גזר דין מיום 27.3.2018) הורשע נאשם, בעליה של חברה ששימשה לאורך תקופה קבלנית משנה של מפעל מל"מ (אחד ממפעלי התעשייה האווירית) בעבירה של סיוע למרמה והפרת אמונים. לפי כתב האישום שבו הורשע, החברה שבבעלות הנאשם רכשה מוצרים שונים לטובת עובד ציבור ששימש ממונה הרכש של מפעל מל"מ, שעמו היה הנאשם בקשרי ידידות, וזאת לצרכיו הפרטיים של עובד הציבור, תוך ניצול הנחות הניתנות לה כחברה העוסקת בתחום הבנייה. אף שהכסף ששימש לרכישת מוצרים אלה (בהיקף של 170,000 ₪) הוחזר לנאשם, נקבע כי משעה שזה היה מודע לניגוד העניינים שבו ניצב עובד הציבור, וסייע לו להוציאו לפועל אגב אי דיווח על כך לממונים על עובד הציבור ומסירת ידיעות לא נכונות בהקשר זה למס הכנסה, הרי שהוא סייע לעובד הציבור לעשות מעשה מרמה והפרת אמונים. במסגרת הסדר טיעון הוטל על הנאשם עונש של 3 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות וקנס של 25,000 ₪ (וכן קנס נוסף לחברה שבבעלותו). היות שכפי שנקבע בגזר הדין, "הפגם העיקרי אשר נפל במעשי הנאשמים הינו אי-דיווח פורמלי על יחסיהם"; הנאשם לא קיבל תמורה מעובד הציבור בגין רכישת מוצרים עבורו בהנחה; ו"הפגיעה שנגרמה באמון הציבור עקב מעשי הנאשמים אינה פגיעה משמעותית, וחרף ניגוד העניינים, הרי שבעיקר עסקינן במראית פני הדברים", סבורני כי עניין אללוף נופל בחומרתו מהמקרה דנן.

50. בת"פ 58477-09-19 **מדינת ישראל נ' מלבסקי** (גזר דין מיום 26.10.20) הורשע הנאשם, במסגרת הסדר טיעון, בביצוע בצוותא של שתי עבירות של הפרת אמונים ובעבירה של קשירת קשר. בהתאם לעובדות כתב האישום שבו הורשע, הנאשם, שמתקף תפקידו נהג להגיש בעבור לקוחותיו בקשות לאישורי ייבוא משירות המזון במשרד הבריאות, העביר לשתי מהנדסות מזון שהיו אחראיות על מתן אישורי ייבוא, משך פרק זמן שנע בין 3 ל-4 שנים, כרטיסי מתנה בסמוך לפסח ולראש השנה, בשווי כולל של כ-7100 ₪, תוך שהוא מודע לניגוד העניינים שבו הן ניצבות. עוד הואשם מלבסקי בכך שקיבל מיבואן סך של 500 ₪ במזומן לצורך רכישת מתנה לאחת ממהנדסות המזון. על הנאשם, שאף הביא ראיות לליקויים בריאותיים מהם הוא סובל, הוטל עונש של שישה חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות, בצד קנס של 30,000 ₪. בחינה השוואתית של מקרה זה בהשוואה למקרה שלפנינו מעלה כי עניין מלבסקי מעט חמור יותר. אמנם הסכום ששולם לעובדי הציבור בעניין מלבסקי נמוך בכ-50%, ופעולתו הייתה פעולת תיווך במתן טובות הנאה בעבור לקוחותיו, להבדיל מקבלת שירות מעובד הציבור בעצמו. עם זאת, בעניין מלבסקי דובר במתן טובות הנאה לשתי עובדות ציבור, בשתי עבירות של הפרת אמונים, ובפרק זמן ארוך יותר

שבו בוצעו העבירות.

51. בת"פ (ת"א) 8044-10-13 **מדינת ישראל נ' דוש** (18.5.2015), הורשע הנאשם בביצוע בצוותא של עבירה של הפרת אמונים. בהתאם להרשעתו, הנאשם שהיה בעל עסק בעיר בת ים נעתר לבקשת ראש עיריית בת-ים מר שלמה לחיאני, והעניק לו הלוואה באמצעות המחאה של ₪ 200,000, בלי שנחתם הסכם הלוואה, בלי שסוכם על ריבית כלשהי וללא ערבים. ההלוואה ניתנה זמן לא רב לאחר שהנאשם הגיש בקשה לרישיון עסק לסניף נוסף של עסקו לרשות הרישוי המקומית. בצד זה אחז הנאשם באינטרסים נוספים שלהם רלוונטיות ללחיאני, הנוגעים לתפעול השוטף של עסקו בעיר בת ים. במהלך השנים, אישר לחיאני מספר בקשות שהוגשו על ידי הנאשם לרשות הרישוי המקומית. עד למועד פתיחת החקירה הושבו רק ₪ 125,000 מסכום החוב וחרף כך נמנע הנאשם מפנייה אל ראש העיר כדי שישב לו את יתרת ההלוואה. בית המשפט קבע מתחם ענישה שנע בין תקופת מאסר בפועל קצרה, שניתן לרצותה בדרך של עבודות שירות, לבין שמונה חודשי מאסר בפועל. בסופו של דבר הועמד עונשו של הנאשם על חודשיים מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות בצד קנס בסכום של 60,000 ש"ח, זאת בין היתר בשים לב לחלוק זמן של עשר שנים ממועד העבירה ועד למועד גזירת הדין. בחינה השוואתית של המקרים מעלה כי נסיבות ביצוע העבירה בעניין דוש עולות בחומרתן במידה מסוימת על נסיבות עניינו. אמנם, בשני המקרים היוזמה לקבלת הכספים מקורה באיש הציבור. לכך יש להוסיף שהכספים בעניין דוש ניתנו כהלוואה (אף אם זו לא הוחזרה במלואה) ובתשלום אחד - זאת בשונה מעניינו שבו הכספים ניתנו פעם אחר פעם, שלא מתוך כוונה שיוחזרו. אף חלוק הזמן בעניין דוש משמעותי יותר. עם זאת, הסכום ששולם לעובד הציבור בעניין דוש גבוה בהרבה, מעמדו של איש הציבור אף הוא גבוה יותר ומערך האינטרסים נרחב יותר, דבר המעניק לאותו מקרה משנה חומרה.

52. בת"פ (רמ') 3846/03 **מדינת ישראל נ' ברוך** (5.2.2006), אליו הפנתה ההגנה, הורשע הנאשם במסגרת הסדר הטיעון בעבירה של סיוע למרמה והפרת אמונים, בכך שבהיותו איש עסקים העוסק בתחום הנדל"ן, הבטיח ליו"ר ועד המושב עזרה כלכלית, וזה אכן פעל בעקבות הבטחה זו לקידום עסקת הנדל"ן תוך ציפייה לעזרה הכלכלית שהובטחה. בהמשך לכך, בשלושה מועדים שונים נתן הנאשם ליו"ר הוועדה סכומי כסף שהצטברו כדי 210,000 ₪, על רקע הפעולות אותן ביצע יו"ר הוועדה לקידום המו"מ. במסגרת הסכמת הצדדים, הטיל בית המשפט על הנאשם עונש של 75 ימי מאסר בדרך של עבודות שירות וקנס של 20,000 ש"ח. בית המשפט ציין בגזר הדין כי הצדדים הצביעו על "נסיבות חיצוניות הקשורות בתיק והקשורות בנסיבות של הנאשמים". לדבריו, "הנסיבות האישיות של הנאשמים פורטו בפני... הנסיבות החיצוניות לא פורטו בפני". כתב האישום המתוקן על פניו אינו נהיר ומשאיר בקורא אותו תחושה של גילוי טפח בלבד. בנסיבות אלה אין לי אלא להניח כיהמאשימה שקלה נסיבות אלה היטב והם כפי הנראה הביאו לתיקון המשמעותי שבוצע בכתב האישום בהמרת העבירה של מתן או קבלת שוחד (לפי הנאשם) לעבירה של [נסיון] להפרת אמונים (אף זאת לפי הנאשם), מבלי שניתן הסבר בכתב האישום להתנהלות הכספית לאחר תשלום הכסף. משתוקן כתב האישום כפי שתוקן, הרי שלאור השינוי בעבירה בצרוף לנסיבות האישיות ההסדר הוא סביר ואני מאמצת אותו". בחינה השוואתית של מקרים אלה מעמידה את עניינו של ברוך כחמור מזה שבעניינו. ודוק: מחד גיסא, תקופת הפעילות בעניינו ארוכה יותר, ובנוסף, גם העבירה שיוחסה בעניינו היא עבירה מושלמת של הפרת אמונים, ולא עבירה נגזרת כבעניין ברוך. מנגד, סכום הכסף הגבוה ששולם לעובד הציבור בעניין ברוך, ההתניה בין התשלום לבין פעולת עובד הציבור ויזום העבירה בידי הנאשם, שאינו עובד הציבור, מעמידים את עניין ברוך בדרגת חומרה גבוהה מזו שבעניינו. ברם, מעיון בגזר הדין נראה כי העונש שנפסק באותה פרשה (וכמוהו טיב העבירה שיוחסה) לא היו בהכרח פועל יוצא של שיקולי הלימה, אלא נבעו מנסיבות

חיצוניות ואישיות שחלקן לא הובאו בפני בית המשפט. משכך, ספק אם ניתן לגזור מן העונש שנפסק באותו מקרה מסקנה עונשית בעלת משקל.

53. בת"פ 18289-11-15 **מח"ש נ' תמים** (10.6.2018) הורשע הנאשם בביצוע בצוותא של עבירה של הפרת אמונים. לפי כתב האישום שבו הורשע, הנאשם, שהיה מנהל צוות בחברת פלאפון העניק לשוטר שנהג להגיע למרכז שירות של החברה, הטבות שכללו מחיקת חובות בסכום כולל של 180 ₪, כמו גם יחס מועדף ואבזרים שונים למכשיר הסלולארי, ללא תשלום. בתמורה הביא השוטר למחיקת שני דוחות תנועה שנרשמו לנאשם, ויתר על דוח נוסף ונתן לנאשם בנוסף 4 צמיגים. בית המשפט קבע כי מתחם הענישה נע בין מאסר על תנאי למאסר בעבודות שירות לתקופה קצרה. בנסיבות אותו מקרה החליט בית המשפט להימנע מהרשעתו של הנאשם. בחינה השוואתית של שני המקרים מעלה כי מדובר במקרים בעלי חומרה קרובה. אמנם, באותו מקרה מתוארת זיקה מפורשת על פניה בין טובות ההנאה שנתנו הצדדים (תוך שימוש במילה "בתמורה"), ואולם, מנגד, אורך התקופה קצר יותר, מספר המעשים מצומצם יותר, סכומי כסף נמוכים יותר, ובנוסף נקבע כי "המעשים שביצע הנאשם וההטבות שניתן... היו בתחום סמכותו... במסגרת מה שמותר לתת, לכאורה אפשר לתת את זה ללקוחות".

54. הנה כי-כן, מדיניות הענישה המשתקפת בפסיקה הדנה בעבירה של הפרת אמונים המבוצעת על-ידי מי שאינו עובד ציבור, אינה תמיד מייצרת מדרג בירור בין נסיבות משתנות, ותיקים בנסיבות הנראות על פניהן חמורות יותר הביאו לעיתים לענישה חמורה פחות ולהיפך. אכן, כל מקרה ונסיבותיו, וכל נאשם ונסיבותיו, לא כל שכן בשעה שבחלק מהמקרים ניתן פסק הדין במסגרת הסדר טיעון, שבו נשקלים לא אחת שיקולים נוספים (ע"פ 6544/16 **ניסנצויג נ' מדינת ישראל**, פסקה 10 (21.2.2017)). אזכיר גם כי מדיניות הענישה רק אחד השיקולים הנשקלים בעת קביעת המתחם, ואין זהות בינה לבין מתחם העונש ההולם (ראו למשל ע"פ 322/16 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 5 (9.10.2016)). מכל מקום, מסגרת הענישה העולה מן המקרים שהוצגו, וממקרים נוספים, תובא בחשבון ותשוקף, בד בבד עם השיקולים הנוספים שהוצגו, בעת קביעת המתחם (שם, בפסקה, 7).

ז. שיקולי אחדות הענישה ביחס למעורבים אחרים בפרשה זו

55. לטענת הנאשם, בעת גזירת עונשו יש לתת את הדעת לעובדה שחלק מהיבואנים שנחקרו בפרשה זו בחשד לקיום קשרים בעלי אופי דומה עם ארזי, לא הועמדו לדין כלל, ועם חלק אחר הגיעה התביעה להסדר של סגירת תיק בתנאים.

56. לא ראיתי לקבל טענה זו. בהתייחס לארבעת החשודים שתיק החקירה בעניינם נסגר בהסדר סגירה בתנאים, מעבר לטענות כלליות לא הוצג בפני פירוט של הנסיבות שסבבו את עניינם באופן שיתמוך בטענה כי החלטתה של התביעה להעמיד את הנאשם בעניינו לדין היא החלטה מפלה. אזכיר כי שלושה מעורבים נוספים בפרשה, כמו גם ארזי עצמו, הועמדו לדין בעבירת שוחד, דבר שאינו מתיישב עם הטענה כי המאשימה נהגה איפה ואיפה בהתנהלותה מול הנאשם, ולו במישור התוצאה.

57. אשר לנאשמים אשר לא הועמדו לדין כלל, הרי שסגירת התיק בעניינם אינה מעידה על כך ש"סיפור המסגרת שלהם" אינו חמור, אלא רק על כך שלדעת התביעה, לא היה סיכוי סביר להרשעה בהתאם לסט העובדות הרלוונטי, מעבר לספק סביר. ההשוואה בין נסיבותיהם העובדתיות של מקרים אלה, היא, אפוא השוואה בין מי שאינם ניצבים על אותו מישור מבחינה ראייתית, וככזו היא השוואה בין מי שאינם שווים, בבחינת "תפוחים ואגסים", אשר לתוצאתה לא ניתן לייחס נפקות של ממש.

ח. סיכום ביניים

58. בשקלול אופי האינטרסים שנפגעו ומידת הפגיעה בהם, הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה וכן מדיניות הענישה הנוהגת, מצאתי להעמיד את מתחם העונש ההולם על **טווח שבין חודשיים מאסר לבין שישה חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות. זאת, בצד קנס משמעותי, בשיעור שישקף את נסיבות העבירה ובכלל זה את שווי טובת ההנאה שנתן הנאשם לעובד הציבור.** על יסוד מתחם זה, אני קובע כי טווח הענישה, בד בבד עם עונש הקנס שעליו הסכימו הצדדים, מאזנים כראוי בין טובת ההנאה שניתנה לנאשם לבין היתרונות הגלומים לאינטרס הציבורי כתוצאה מההגעה להסדר הטיעון, ואני רואה לקבלו.

ט. העונש שיש להטיל על הנאשם בתוך טווח הענישה שעליו הסכימו הצדדים

59. בעת גזירת העונש בתוך המתחם יש לתת את הדעת למספר שיקולים.

הודאתו של הנאשם ונטילת אחריות

60. הנאשם הודה בעבירות בשלב מוקדם יחסית - גם אם לא בראשית ההליכים, נטל אחריות והביע חרטה. להודייתו של הנאשם חשיבות, הן במישור היעילות, החיסכון בזמן שיפוטי והשגת תוצאה מהירה; הן במובן זה שיש בהודייתו משום הפנמת חומרת המעשה, הבנת הפסול שבו ונכונות לשלם את המחיר, וכן בסיס להנחה כי הוא לא ישוב לבצע את מעשיו בעתיד. בענייננו מצאתי כי חרטתו של הנאשם כנה ואמיתית ומכאן שקיימת הצדקה להתחשב בה בעת גזירת הדין (ראו רע"פ 3849/05 **תורג'מן נ' מדינת ישראל** (23.6.2005)).

חלופי הזמן מעת ביצוע העבירות

61. כפי שנקבע לא אחת, נוכח מורכבותן של עבירות הצווארון הלבן והקושי לגלותן ולאסוף ראיות לביסוסן, לא אחת לא יהיה מקום לייחס אלא משקל מוגבל להתמשכות הליכי החקירה בעניין (ראו למשל ע"פ 7103/07 **הורוביץ נ' מדינת ישראל**, פסקה 334 (31.12.2008)). בענייננו, המעשים נושא כתב האישום הופסקו בחודש אוגוסט 2018 סמוך לפתיחת החקירה הגלויה בתיק. כתב האישום, האוחז ארבעה אישומים (כשרק אחד מהם נוגע לנאשם בענייננו) הוגש בחודש מאי 2020. מנתונים אלה לבדם, אין לומר שפרקי הזמן שבהם פעלו רשויות האכיפה התארכו

באופן בלתי סביר. לכך יש לשוב ולהזכיר כי עבירת הפרת האמונים בוצעה בתחנת דלק, ללא עדים ותוך שימוש בכסף מזומן, דבר שעשוי היה להאריך את פרק הזמן הנדרש לשם בירורה; וששני המעורבים בה לא הודו במעשים בזמן החקירה (אף שברי כי אין לזקוף נתון זה כשלעצמו לחובת הנאשם). על יסוד האמור, לא מצאתי כי יש בנסיבה זו כדי להצדיק הקלה בענישה.

היעדר עבר פלילי

62. הנאשם בענייננו נעדר עבר פלילי, דבר שעשוי לשמש שיקול מקל, הן בשל הסבירות כי בנסיבות אלה הוא לא ישוב ויבצע עבירות בעתיד, הן בשל ההנחה כי באין עבר פלילי, העבירה שבוצעה אינה משקפת דפוס התנהגות. ואולם בצד זה יצוין שבמצב שבו העבירה שבה מדובר אינה בבחינת מעשה בודד או מעידה חד פעמית, אלא - בדומה לענייננו - מעשים שנעשו לאורך תקופה שאינה קצרה עד סמוך למועד פתיחת החקירה הגלויה, נחלש המשקל של היעדרו של עבר פלילי, שהרי שוב אין מדובר בגחמה של רגע אלא במהלך ממושך ומחושב (ראו 966/19 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, פסקה 16 (29.1.2020); ע"פ 7307/18 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, פסקה 23 (11.11.2019)).

הפגיעה שנגרמה לנאשם עקב העמדתו לדין

63. הנאשם מצביע על ליקויים רפואיים שמהם הוא סובל, שבעטיים הוא נדרש לעבור מספר ניתוחים בשתי העיניים עקב קרע ברשתית וכריתת קטרקט. עוד מצביע הנאשם על מצבה הרפואי של אמו, הסובלת ממגבלות רפואיות לא פשוטות לרבות עיוורון, וזקוקה לעזרה בפעולות יומיומיות, הכול כמפורט בסיכום מידע רפואי מאת ד"ר יורי קגנוביץ'. לפי הנאשם, מגבלות רפואיות אלה מצדיקות הימנעות מהטלת עונש של מאסר בדרך של עבודות שירות. בתוך כך מצביע הנאשם על כך שהוא מטפל באמו לאורך השנים במסירות רבה, מסיע אותה לטיפולים רפואיים וסידורים שונים ומטפל עבורה בכל נושא שהיא נזקקת לו.

64. בחנתי טענה זו. בשים לב לאופיו של עונש עבודות השירות; לכך שהנאשם ממילא מנהל עסק (ולמצער עשה כן בתקופה הרלוונטית לכתב האישום) ואינו זמין בכל עת ועת לטיפול באמו; ולכך שלא נמסר כל מידע בדבר קיומן או היעדרן של חלופות למתן הטיפול באם על-ידי הנאשם, בין היתר בדמות בני משפחה נוספים; לא מצאתי כי שיקול זה לבדו מטה את הכף לכאן או לכאן.

התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומתו לחברה

65. עמדתי לעיל על התנהגותו החיובית של הנאשם, שכללה, בין היתר, תרומות למשפחות נזקקות ולפרויקטים של הנצחה. אמנם, כשמדובר בנאשמים נורמטיביים כמו מרבית הנאשמים בעבירות כלכליות כדוגמת זו שבה הורשע הנאשם, מקבל שיקול זה משקל פחות (ע"פ 220/17 **דנקר נ' מדינת ישראל**, פסקה 52 (29.8.2018)), ואולם חרף כך, יש בהתנהגותו החיובית של הנאשם כדי לעמוד לזכותו בעת גזירת דינו.

הרתעת היחיד והרבים

66. שיקול נוסף שיש לשקול בעת קביעת העונש בתוככי הטווח המוסכם, נוגע לשאלת קיומו של "סיכוי של ממש שהטלת עונש מסוים תביא" להרתעת היחיד ולהרתעת הרבים (סעיף 40 ו-40א לחוק העונשין). אמנם, משקלו של השיקול ההרתעתי נחלש בשנים האחרונות, בעיקר בעקבות מחקרים שהטילו ספק ביכולתה של הענישה - ובפרט של עונש המאסר, לכוון את התנהגותו של הפרט (ראו ברק אריאל ויעל לוי אריאל "התבוננות מחודשת במוסד ההרתעה (ובדרכים ליצירת הרתעה יעילה)" בתוך **משפט חברה ותרבות: משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל - כשלים ואתגרים**, 83 (2017)). ואולם, מסקנה זו לא הוחלה לרוב כשדובר בעבירות כלכליות, בשל התפיסה כי הטעמים שעומדים ביסוד ביצוע עבירות מסוג זה הם, פעמים רבות, תועלתניים ורציונאליים באופיים, ואינם תוצאה של מהלך רגשי, אקספרסיבי או מתוך גחמה של רגע, ומכאן שענישה יכולה לשמש אמצעי אפקטיבי למניעת עבירות שכאלה (ראו ע"פ 7068/06 **מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ**, פסקה 14 (31.5.2007); ע"פ 1656/16 **דוידוביץ' נ' מדינת ישראל**, פסקאות 98-105 (20.3.2017); להרחבה ראו יוני לבני "עבריינות הצווארון הלבן בישראל: האם נעשה די?" בתוך **משפט חברה ותרבות: משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל - כשלים ואתגרים**, 15 (2017)).

67. יפים לעניין זה דברים שנאמרו בע"פ 677/14 **דנקר נ' מדינת ישראל** (17.7.2014) -

"לטעמי, גם מי שאינו סבור כי הרתעת הרבים, אולי להבדיל מהרתעת היחיד, פועלת ככלל בעבריינות ה'קלאסית' של רצח, שוד ואונס, חבלה ודומותיהן...יכול לסבור כי יש לה סיכוי בעבירות כלכליות, מכל מקום של 'הצווארון הלבן'. המתכנן עבירות - או שמא נאמר 'מתחמן' - ושומע כי דינו עלול להיות מאסר, אולי יחשוב פעמיים... כאמור, נדמה כי בענייננו עונש הרתעתי נועד להרתיע לא רק את המערער עצמו בלבד במבט לעתיד, אלא לא פחות את הרבים... דווקא כלפי אנשים נורמטיביים בבסיסם המתכננים את מעשיהם, אולי יכלול ה'תכנון' גם את הסיכון שבהעמדה פלילית לדין (פסקאות ל"ח-ל"ט).

68. מסקנה זו יפה גם למקרה שלפנינו, שבו הימצאותו של עובד הציבור בניגוד עניינים נטועה בהקשר הכלכלי של עיסוקו, הן במישור טיב טובות ההנאה שניתנו לעובד הציבור; הן במישור פוטנציאל התועלת שהייתה לעסקו של הנאשם כפועל יוצא של מערכת יחסים זו. כאמור, גם העובדה שהעבירה בוצעה באופן מודע, ממושך ושיטתי, מצדיקה מתן משקל לתכלית בדבר הרתעת היחיד והרבים. נוסף על כך, אפילו נקבל את טענת הנאשם לפער כוחות בינו לבין עובד הציבור, שהקשה עליו לסרב, הרי שחשיבותה של הענישה מתבטאת בכך שזו תשמש משקל נגד לפיתוי לבצע עבירה או לקושי לסרב לעובד הציבור, ותחייבו "לחשוב פעמיים". לבסוף, נזכיר כי כפי שנקבע פעמים רבות, בעבירות כלכליות ניתנת בכורה לשיקולי הרתעה ביחס לנסיבותיו האישיות של הנאשם (ראו למשל רע"פ 4233/16 **מור נ' מדינת ישראל**, פסקה 8 (4.7.2016)).

סוף דבר

69. לאחר שבחנתי את מכלול השיקולים, לקולה ולחומרה, ונתתי דעתי לעצם החתימה על הסדר טיעון, שלה יתרונות

רבים, להודאה ולחיסכון בזמן השיפוטי, מצאתי, כאמור, לאשר את טווח הענישה שעליו הסכימו הצדדים בהסדר הטיעון, בצד עונש הקנס, ולהטיל על הנאשם את העונשים הבאים:

א. שלושה חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות. בהתאם להמלצה שהוגשה במסגרת חוות הדעת מטעם הממונה על עבודות שירות, יבוצעו עבודות השירות בדואר ראשון לציון, רח' אליהו איתן 20א ראשון לציון, החל מיום 1.11.22, במשך חמישה ימים בשבוע, על פי טווח השעות המתאפשר לפי חוק העונשין. במועד זה יתייצב הנאשם, לא יאוחר מהשעה 08:00, במשרדי הממונה על עבודות שירות, שלוחת מרכז - רמלה. הנאשם מוזהר כי אי ביצוע עבודות השירות כסדרן או אי שיתוף פעולה עם הממונה על עבודות שירות, עלולים להביא להפקעתן, וריצוי יתרת עונש המאסר מאחורי סורג ובריח.

ב. שישה חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים, לבל יעבור הנאשם עבירה הכוללת בתוכה רכיב של מרמה.

ג. קנס של ₪ 45,000 או 75 ימי מאסר תמורתו, שישולם בשלושה תשלומים שווים, הראשון שבהם ב-15 לחודש מאי וב-15 לכל חודש.

70. המזכירות תעביר העתק מגזר דין זה לממונה על עבודות שירות.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 ימים.

ניתן היום, א' אייר תשפ"ב, 02 מאי 2022, בהעדר הצדדים.